

Van Edgard Auguin tot Jef Leysen

André Desmidt

Geschiedenis wordt geschreven op het moment zelf. Journalisten of kunstenaars zijn de stille getuigen van deze momentopnames. Veel later wordt er dan opnieuw geschiedenis geschreven... als het resultaat van een lange evolutie reeds gekend is.

In deze bijdrage plaatsen wij twee kunstenaars in een bijzonder daglicht omdat zij ons dank zij woord en tekening getuigenis brengen van een bepaalde periode in de lokale geschiedenis. De Fransman Edgard Auguin kwam op het einde van de 19de eeuw naar de Belgische kust en schreef als het ware een gids, badplaats per badplaats, ondersteund door heel wat tekeningen. Omdat het meestal volksfiguren zijn in hun toenmalige klederdracht hebben die tekeningen ook een grote documentaire waarde.

Op het einde van de Tweede Wereldoorlog verbleef de Belg Jozef Leysen als soldaat-milicien in Knokke en tijdens zijn vrije tijd wandelde hij naar Heist en Zeebrugge. Dit bracht hem in contact met de visserij en de autochtone bevolking. Als begenadigd tekenaar maakte hij schetsen van die typische karakterkoppen getaand door de zon en gegroefd door de Noordzeewind. Zijn tekeningen zijn voorzien van naam en toenaam wat alles bijzonder herkenbaar maakt en ook zeer waardevol.

Edgard Auguin

De Fransman Edgard Auguin (geboren te Parijs op 24 februari 1844 en overleden 1902) was beroepshalve mijnningénieur.

Hij behaalde zijn diploma als mijnningénieur in 1868 maar in 1870 barste de oorlog uit en Auguin bewees zijn vaderlandsliefde door zich te engageren bij het Franse leger waar hij het tot luitenant schopte. Hij geraakte evenwel zwaar gekwetst aan been en voet wat hem noopte de strijd te staken.

Na de oorlog huwde hij met juffrouw Klein de Chaumont.

De mijnningénieur maakte op een gegeven ogenblik een merkwaardige switch in zijn beroepsleven en hij werd journalist en redacteur van het toen vermaarde dagblad "Journal de Meurthe et des Vosges".

Op een gegeven ogenblik besluit hij een grote reis te maken en dit naar een originele bestemming ver weg van zijn eigen vertrouwde omgeving. Hij ontvlucht het lokale politieke geweld en de strijd tussen de politieke partijen.

Uiteindelijk wordt het "La Flandre" in die tijd nog een oord van stille natuur en rust, met opkomend toerisme en statige gebouwen.

In 1898 maakte hij van zijn reisverslag geschreven in een levendige en geanimeerde stijl een vierdelig boek opgefrist met heel wat fijne tekeningen met bijzondere aandacht voor personen.

**Oude vissersvrouwen van Heist met
van links naar rechts: Charlotte Ceyfs, weduwe Latruwe, weduwe Maudesse**

Augustin blijkt een begenadigd tekenaar te zijn en zijn tekeningen hebben niet alleen een artistieke maar ook een grote documentaire waarde.

Door zijn geanimeerde en levendige manier van schrijven kan hij zijn lezers boeien. "Les Plages Belges" bestaat uit vier delen:

- Les plages Belges : Pêcheurs Flamands
- Les plages Belges: de Dunkerque à Ostende
- Les plages Belges: de Ostende à Blankenberghe
- Les plages Belges: de Blankenberghe à Heyst à la Hollande

Vooraf de boekdelen "Les pêcheurs Flamands" en "de Blankenberghe à Heyst et à Hollande" zijn voor ons belangrijk omdat ze interessante teksten bevatten over het leven op het einde van de 19de eeuw en uiteraard ook omwille van de vele realistische tekeningen van personen uit Heist meestal vermeld met naam en toenaam.

Kaft van het boek met Anselmus Vandierendonck (zoon van de Heistse Napoleon)

Wanneer we zijn boek doorbladeren dan komen we toch heel wat te weten over Heist op het einde van de negentiende eeuw.

Zo vertelt hij dat er aan de sluizen een treinhalte was maar dat de geur van de 'Stinker' ondraaglijk was terwijl er grote palingen gevangen werden. Hij vroeg zich af van waar die organische geur van rottend materiaal afkomstig was: een slachthuis, een mijn ??? Blijkbaar wist hij niet dat het afvalwater van de Leie met de geur van het rottend vlas hier in zee geloosd werd.

In zijn boek schrijft hij ook over de reis met een luchtballon van schrijven Guy de Maupassant die onverwacht eindigde op het strand van Heist: de schrik van de lokale bevolking bij het zien neerdalen van dit machtige monster. De schrijver pakte alles onmiddellijk in en vertrok dringend naar Parijs om een reportage over zijn belevenis in de wolken neer te schrijven in Le Figaro.

Auguin heeft het ook over de troeven van Heist: een badplaats zonder haven waar de vissersboten op het strand liggen. Hij vindt het ook fijn dat Heist een zekere authenticiteit heeft bewaard en dus helemaal niet gelijkt op Oostende of Blankenberge.

Hij wijst ook op het tweeledige Heist: het stuk ten Noorden van de Graaf Jansdijk (de Koninklijke baan of Elizabetlaan nu) dat toeristisch is met de zee en de duinen en het vriendelijke vissersdorp ten Zuiden waar men nog in contact kan komen met de echte vissers.

Oude Heistse vissers

Auguin beperkte zich niet tot de vissers maar ook de vrouwen kwamen onder zijn aandacht. Hij bestudeerde ze in hun dagelijkse doen: biddend voor een goede vangst en een behouden

thuiskomst, de vrouw als jonge moeder of als weduwe, de vrouwen die de dronken visser naar de boot dragen...

Zijn aandacht gaat tenslotte ook naar de toeristen en de kinderen: hoe ze zich vermaken, hoe ze in zee garnaaltjes vissen, zandkastelen bouwen of gewoon spelen in het zand.

17. Conversation sur la plage.

Jef Leysen

Wie ooit al het museum Sincfala in Heist bezocht zal zeker gecharmeerd geweest zijn door de prachtig getekende Heistse visserskoppen. Auteur is de heer Jef Leysen. Hij werd geboren te Mechelen op 1 mei 1920 en overleed te Mechelen op 6 mei 2014 op de gezegende leeftijd van 94 jaar.

Wij hebben hem nog ontmoet op zijn appartement in de Kustlaan te Knokke en hij kwam me ook enkele malen opzoeken in het toerismekantoor. Een minzame en sympathieke verschijning. Een aantal van zijn werken werden destijds aangekocht door het Gemeentebestuur. Op voorstel van Heyst Leeft

werd in 2016 door het Gemeentebestuur opdracht gegeven om het hoofd van de reus Pier ter hermaken en dit op basis van een tekening van Jef Leysen.

De drukkerij

Hoewel Jef voor zichzelf had uitgemaakt een artistieke loopbaan uit te bouwen eisten zijn ouders dat hij het ouderlijk bedrijf zou verder zetten (en uitbouwen) en dat hij dus voorbestemd was voor de drukkerij. Hij volgde dus een opleiding tot meester-drukker en bekwaamde zich in deze materie.

Zijn ouders hadden zich halsstarrig verzet tegen het feit dat hij kunstenaar wilde worden (want die creperen van de honger).

Maar het artistieke liet hem niet los en hij ging studeren aan de academie Sint Lucas te Doornik. (Vier jaar steendruk en chromolithografie). Hij volgde ook de cursus steengravure aan het Hoger Instituut voor Schone Kunsten te Antwerpen. Hij zocht en vond de formule om zijn ideaal te combineren met zijn beroep en zijn ouders konden zich daarin vinden.

Alle genres der schone kunsten die door het drukken tot uiting komen zou hij beoefenen zoals steendruk, hout- en buringgravuur, etsen...

Jef aan het werk in zijn atelier

Jef in de weerstand

Tijdens de Tweede Wereldoorlog was Jozef Leysen actief in de weerstand. Heel toevallig kwam hij in contact met een Duitse generaal en er werd wat gebabbeld op een terrasje. De generaal pochte op een bepaald moment over het feit dat zijn diensten alle vervalste paspoorten onmiddellijk konden ontdekken. Jef Leysen die als weerstand en drukker zelf een aantal mensen voorzag van een vals paspoort luisterde gespannen. Het werd pas zéér interessant toen de generaal de details meedeelde. De kaftjes van de paspoorten waren aan de buitenkant voorzien van lijnen vol hakenkruisjes maar... op een zeer bepaalde plaats waren er enkele hakenkruisjes in spiegelbeeld hetgeen de detectie van valse paspoorten vergemakkelijkte. Jef had het goed begrepen. Hij snelde naar huis en riep onmiddellijk de door hem vervalste paspoorten terug zodat er een nieuwe aangepaste kaft kon worden gemaakt. Sindsdien heeft de Duitse bezetter in de regio Mechelen géén vervalste paspoorten meer kunnen onderscheppen...

De legerdienst

Onmiddellijk na de oorlog en dit voor de duur van twee jaar vervulde Jozef Leysen zijn legerdienst bij de genietroepen.

Hij was gekazerneerd in hotel Pavillon du Lac (later La Réserve) te Knokke en had als opdracht het up to date maken van de stafkaarten van het Engelse leger.

BADSTAD KNOCKE
Zondag 26 Augustus 1945
**Groot
Militair Waterfeest**
IN HET ZEGEMEER

ingericht door de Belgische Genie School, met medewerking van de R. E. Training School, de Knocksche Zwemclub en de Stedelijke Feestcommissie, ten bate van de familiën der slachtoffers van het Ontmijningsbataljon der Belgische kust en van het Rode-Kruis van België.

VILLE BALNÉAIRE DE KNOCKE
Dimanche 26 Août 1945
**Grande
Fête Militaire Nautique**
AU LAC DE LA VICTOIRE

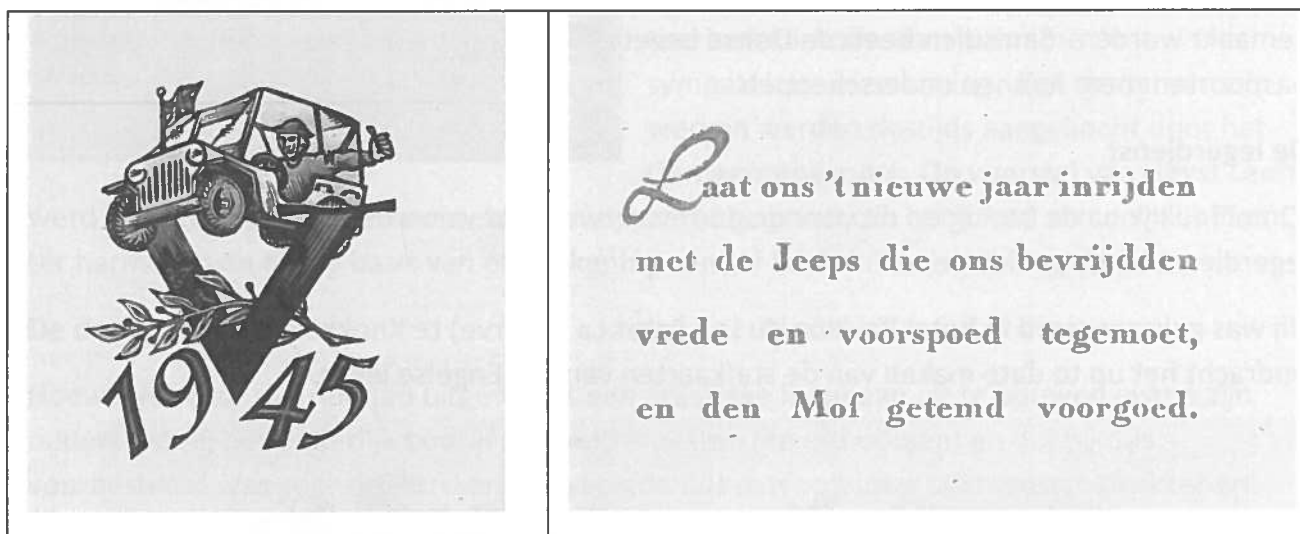
organisée par le Centre d'Instruction du Génie Belge, avec le concours de la R. E. Training School, le Club de Natation de Knocke et le Comité Officiel des Fêtes de Knocke, au profit des familles des victimes du Bataillon de déminage de la côte Belge et de la Croix-Rouge de Belgique.

Publicitaire folder met houtsnede van Jef Leysen drukkerij Van Poucke

Tijdens zijn vrije tijd wandelde hij naar Heist en Zeebrugge. Hij was zeer sociaal en had vrij rap contact met de lokale bevolking, zeg maar met de vissers. Wanneer hij in de vissershaven te Zeebrugge rondwandelde sprak men hem aan om de letters en cijfers op hun boot te schilderen.

Maar hij was geïntrigeerd door de getaande gezichten van de oude vissers en tekende dan ook graag die karakterkoppen.

Eerst maakte hij een grote tekening. Daarna hertekende hij de koppen op een kleiner formaat en finaal maakte hij ook kopergravures. Deze koperen plaatjes werden na zijn overlijden verdeeld onder de kinderen.

Van links naar rechts:

Jan Vantorre (Sellemus), Jan Blommaert (Jan Tap), Leopold Vlietinck (Rape)